

Kommentti
Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta (JYY)
28.11.12

JYYn kommentti Suomen Ylioppilaskuntien Liitolle (SYL) Opetus- ja kulttuuriministeriö opintolainavähennyistä arvioineen työryhmän loppuraportista

JYY kiittää SYL:a kommenttipyyntöistä, sillä raportin ehdotukset vaikuttavat vahvasti myös rakenteellisen kehittämisen työryhmän toimiin. Ohessa JYYn kommentit pyydytyistä asiakokonaisuuksista.

Nykymuotoisen opintolainavähennyksen kehittämismahdollisuudet

Opintolainavähennysjärjestelmä nähdään SYL:n tavoin myös JYYssä erittäin vaikeaselkoisena järjestelmänä, jota opiskelijan on vaikea hahmottaa. Vähennysjärjestelmä on niin kimurantti, että mikäli opiskelijan tulisi itse sitä hakea, vähennystä tuskin saisi suurikaan osa siihen oikeutetuista. Mielenkiintoista olisikin saada tilastotietoa siitä, kuinka usealta opintolainavähennykseen oikeutetulta ulkomailla tutkintonsa suorittaneelta on jäänyt vähennys hakematta. Opiskelijan, joka kuuluu mm. EU-ETA maiden opintotukijärjestelmän piiriin, mutta hänellä on suomalaista opintolainaa ja on Suomessa verovelvollinen, tulee hakea opintolainavähennystä itse.

Opintolainavähennys kohdentuu ajalle, jolloin opiskelijalla on jo palkkatuloja. Tuolloin tuelle ei yleisesti ole niin suurta tarvetta, opiskeluaikaan verraten. Tämä on perustuvanlaatuinen epäkohta myös JYYn mukaan, sillä opintoetuksien tulisi kohdentua opiskeluajalle. Muun muassa näistä syistä nykyisen vähennysjärjestelmän kehittäminen ei ole tarkoituksenmukaista.

Vaihtoehtoiset mallit opintolainan kehittämiseksi

Lukuvuosittainen palkkiomalli

JYY näkee parhaana mallina opintolainan kehittämiseksi SYL:n mallin, jossa opiskelija saisi lukuvuosittain rahamääräisen etuuden, kannustimen, joka perustuu lukuvuonna suoritettuihin opintoihin sekä nostettuun lainamäärään. Tässä lukuvuosittaisessa palkkiomallissa opintoetus todella kohdentuu opiskeluajalle, ja malli olisi muutoinkin opiskelijalle helpommin ymmärrettävissä.

Mallin osana ei kuitenkaan ole mietitty riittävän tarkkaan erityistilanteita opiskeluaikana. JYY kaipaasi tarkempaa selvitystä siitä, mitä kävisi vuosittaisille kannustimille, jos opiskelija joutuu esimerkiksi keskeyttämään opintonsa väliaikaisesti tai pysyvästi. Sairastuminen, varusmiespalvelu, vanhempainvapaat jne. tulisi JYYn mukaan ottaa huomioon harkinnanvaraisesti etuuden myöntämistä pohdittaessa. Huolimatta siitä, että tämä aiheuttaa eniten kuormitusta toimeenpanon suuntaan. Mikäli syyt huomioitaisiin vain kaavamaisesti, johtaisi se siihen, että opiskelija, jonka opiskelut hidastuvat lievästä ja suhteellisen lyhytkestoisesta sairastamisesta johtuen (jolloin ei ole tarkoituksenmukaista siirtyä sairauspäivärahalle), ei olisi oikeutettu lukuvuosittaiseen kannustimeen.

JYY on huolissaan myös siitä, kannustaako malli tekemään epätarkoituksenmukaisia opintoja, sillä kriteerinä on tietyn opintopistemäärän suorittaminen. JYYssä uskotaan, että mitä suurempi tuo opintopistemäärätavoite on, sitä suurempi on riski opintopisteiden ”shoppailulle”. Onko olemassa todellinen vaara sille, että opiskelija pyrkii ensimmäisinä vuosina suorittamaan helppoja kursseja ja tajuaa loppuvaiheessa opintojaan, ettei tavoiteaika valmistumiselle riitäkään. Mahdollisuuteen suorittaa opintoja liittyy paljon opintoalakohtaisiakin eroja. Voisiko olla mahdollista, että aloilla, joilla on vaivatonta suorittaa tietyssä opiskeluvaiheessa runsaasti opintopisteitä, opiskelija, jopa tietoisesti ”panttaisi” opintojensa suorittamista lukuvuoden aikana? Välttäisi siis suorittamasta ”liikaa opintopisteitä”, jättäen osan suorituksista seuraavalle lukuvuodelle kerryttämään opintopistemäärää tulevan lukuvuoden kannustimen saadakseen.

Lainahyvitysmalli

Raportissa ehdotettu lainahyvitysmalli olisi myös selkeämpi kuin nykyinen vähennysjärjestelmä, mutta mallissa on ongelmia, joista suurin on se, ettei hyvitys kohdennu opiskeluajalle. Malli on myös ristiriidassa työryhmän tehtävänannon kanssa, sillä lainahyvitysmallin kannustavuus opintolainan käyttöön voi jäädä vähäiseksi, juuri siitä syystä, ettei hyvitys kohdennu opiskeluajalle. Etuuden voi myös menettää, mikäli ei valmistu tavoite-ajassa. Mallin suhteen JYY on huolissaan myös esimerkiksi opintoalaa vaihtaneista, joille voi olla vaikeampaa suorittaa opintojaan mallin vaatimassa tavoiteajassa.

Yhteenvetoa

JYY näkee SYL:n mallin esitetyistä ehdotuksista parhaimpana ja eniten opintolainan käyttöön kannustavana. Kaikissa malleissa kuitenkin on omat ongelmansa, joista suurin on se, ettei yksikään malli tosiasiallisesti pureudu opiskelijoiden haluttomuuten nostaa opintolainaa, joka on

esimerkiksi työllistymisen epävarmuudesta johtuen suuri ongelma. Raportissa ja yleisesti opintotuen, erityisesti opintolainan, kehittämisessä on syytä kiinnittää huomiota vahvemmin riskisuojiin kehittämiseen. JYY on samaa mieltä SYL:n & SAMOKin kanssa siitä, että työryhmän olisi pitänyt sisällyttää myös lukuvuosittainen palkkiomalli osaksi työryhmän ehdotusta.

Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta

Kalle Jokinen
Hallituksen puheenjohtaja

Sami Tuori
Pääsihteeri

Lisätietoja: sosiaalisihteeri Karoliina Vainikainen | 050 307 0540 | sosiaalisihteeri@jyy.fi